

20262 Sociologia de l'empresa

Objectius

L'assignatura coadjuva a que els alumnes siguin capaços de contextualitzar el seu exercici professional, present o futur, vinculant conceptualment i pràctica el món de l'empresa amb l'entorn social immediat en el que està immersa.

Els coneixements específics que proporciona, permeten que l'alumne pugui conèixer els reptes i condicionaments que experimenten les empreses, així com les tendències que apareixen com respostes empresarials destacades davant d'aquests condicionaments. S'intenta amb això oferir una capacitació suficient per a la comprensió del funcionament intern de l'empresa, així com de l'entorn social immediat que incideix sobre ella.

Esquemàticament podem desglossar els objectius perseguits del següent mode:

- Conèixer el procés d'estructuració de l'empresa com organització.
- Conèixer el marc de relacions laborals en el que es mouen les empreses i que condiciona la seva actuació.
- Conèixer els enfocaments, tendències i criteris relatius a l'organització del treball i les seves arrels socials.
- Conèixer les tendències empresarials actuals respecte de la producció, la organització i la gestió dels recursos humans.

Programa

Tema 1 L'ANÀLISI SOCIOLÒGIC DE L'EMPRESA

- 1.- Origen, evolució i objecte de la sociologia industrial
- 2.- La sociologia de l'empresa
- 3.- L'empresa com institució social

Tema 2 LA DIVISIÓ DEL TREBALL: Un procés històric en l'organització de l'empresa i del treball

- 1.- Revolució industrial i capitalisme. La fàbrica
- 2.- Divisió del treball i parcelació i especialització de les tares. La destrucció de l'ofici com mecanisme de control del treball
- 3.- L'accentuació de la divisió del treball: la disciplina taylorista
- 4.- El sistema taylorista-fordista. Producció i consum en masa en el fordisme. Sistema de legitimació i consens: l'origen de l'Estat del Benestar

Tema 3 **CRISI DEL FORDISME I REORGANITZACIÓ DE LA PRODUCCIÓ. LES ACTUALS ESTRATÈGIES EMPRESARIALS**

- 1.- Les rigideses del model taylorista-fordista en el context de la crisi econòmica
- 2.- Recomposició del procés productiu i dels mecanismes d'acumulació
- 3.- Estratègies empresarials davant l'incertesa dels mercats. Els diversos mecanismes d'obtenció de flexibilitat: flexibilitat en l'ús de la mà d'obra i flexibilitat en els sistemes productius
- 4.- Els nous mètodes de producció: Descentralització productiva i redescubriment de la petita empresa. Especialització flexible: districtes industrials, estratègies de xarxa, etc. El "model" japonès: el "just-in-time" i el toyotisme
- 5.- La innovació tecnològica com factor de flexibilitat i de transformacions en el treball, en l'organització de l'empresa i en les relacions laborals

Tema 4 **ORGANITZACIÓ DEL TREBALL I GESTIÓ DE LA MÀ D'OBRA. DEL MODEL MECÀNIC AL MODEL ORGÀNIC**

- 1.- Estructura organitzativa i models d'empresa
- 2.- L'organització científica del treball (OCT): El taylorisme com model "mecànic" organitzatiu i de gestió dels recursos humans
- 3.- La reacció a l'OCT: L'Escola de Relacions Humanes; Escola de Recursos Humans; Teories de l'activació i la motivació; Teories X, Y, Z...
- 4.- L'enfocament sòcio-tècnic: Institut Tavistock
- 5.- Les noves formes de gestió de la mà d'obra. El model "orgànic" i la revalorització i gestió estratègica dels recursos humans

Tema 5 **LES RELACIONS LABORALS I ELS SEUS SISTEMES**

- 1.- Concepte i àmbit de les relacions laborals
- 2.- Teories de les relacions industrials: funcionalisme i marxisme. Els enfocaments del consens i del conflicte
- 3.- Els agents socials en les relacions laborals: l'estat, les organitzacions sindicals i les organitzacions empresarials
- 4.- Sistemes de relacions laborals. Principals models comparats
- 5.- El model neocorporatista i l'Estat del Benestar: les seves limitacions i crisi

Tema 6 **LES RELACIONS LABORALS EN ESPANYA I CATALUNYA: ELS ACTORS SOCIALS**

- 1.- La transició cap a un marc democràtic de relacions laborals
- 2.- Evolució i configuració actual de les organitzacions sindicals
- 3.- Evolució i configuració actual de les organitzacions empresarials
- 4.- Els mecanismes d'intervenció de l'Estat en les relacions laborals

Tema 7 LES RELACIONS LABORALS EN ESPANYA I CATALUNYA:
CONCERTACIÓ I NEGOCIACIÓ COL.LECTIVA

- 1.- Les diverses fases de la configuració de l'actual marc de relacions laborals. La concertació i l'especificitat de les pràctiques neocorporatives en Espanya
- 2.- La negociació col.lectiva. Estructura, continguts i noves tendències
- 3.- Estrategia dels actors davant la negociació col.lectiva
- 4.- La conflictivitat en les relacions laborals i la seva associació a la negociació col.lectiva

Tema 8 EMPRESA I ESTRATIFICACIÓ: ELS GRUPS PRESENTS EN L'EMPRESA

- 1.- Empresaris i directius
- 2.- Professionals i tècnics. Els comandaments intermitjos
- 3.- Empleats i obrers: els seus diferents col.lectius i la seva relació amb la segmentació del mercat de treball
- 4.- La representació d'interesos en l'empresa: organismes i funcionament
- 5.- Les formes de participació dels assalariats en les empreses: vies, experiències i límits

Tema 9 ORGANITZACIÓ FORMAL I INFORMAL EN L'EMPRESA: LA
COMUNICACIÓ I LA SELECCIÓ DEL PERSONAL

- 1.- Grups formals i informals. Dinàmica de grups: interacció i rols
- 2.- Autoritat i lideratge. Tipus de lideratge en l'empresa
- 3.- Factors que incideixen en la selecció i adequació de les plantilles; mètodes de selecció de personal
- 4.- Fòrmules i mecanismes de formació i requalificació de la plantilla
- 5.- Organització i comunicació: criteris i mecanismes de comunicació

Bibliografia

Tema 1

Garmendia, J. A.; Navarro, M.; Parra, F.: Sociología industrial y de la empresa. Aguilar. Madrid, 1987

Giménez, J. L.: Sociología de la organización y de la empresa. Marcombo. Barcelona, 1987

López Pintor, R.: Sociología industrial. Alianza. Madrid, 1986

Garmendía, J. A.; Parra, F.: Sociología Industrial y de los Recursos Humanos. Tauros. Madrid, 1993

Tema 2

Coriat, B.: El taller y el cronómetro. Siglo XXI. Madrid, 1983

Duran, C.: El trabajo encadenado. Blume. Madrid, 1979

Friedeson, P.: "La llegada a Europa de la cadena de montaje", en Sociología del Trabajo, nº 2. 1988

Gough, Ian: El estado del bienestar. H. Blume. Madrid, 1982

Jodar, P.; Martín Artiles, A.: Crisis económica y relaciones industriales. Ediciones Zero. Madrid, 1984

Marglin, S.: "Orígenes y funciones de la parcelización del trabajo. ¿Para qué sirven los patronos?" en Gorz, A.: Crítica de la división del trabajo. Laia. Barcelona, 1977

Navarro, V.: "Producción y Estado del Bienestar", en Sociología del Trabajo, nº 12. 1991

Prida, B.: "Viejas y nuevas formas de organización del trabajo", en Garmendia, J. A. y otros, op. cit. 1987

Taylor, F. M.: Management científico. Oikos Tau. Barcelona, 1970

Tema 3

Boyer, R.: La flexibilidad del trabajo en Europa. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1986

Castillo, J. J.: La automatización y el futuro del trabajo. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1992 (reedición)

Coriat, B.: El taller y el robot. Siglo XXI. Madrid, 1993

Coriat, B.: Pensar al revés: trabajo y organización en la empresa japonesa. Siglo XXI. Madrid, 1993

Hyman, R.; Streeck, W.: Nuevas tecnologías y relaciones industriales. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1993 (Comps.)

Jodar, P.; Lope, A.: Con el agua al cuello. Ed. Revolución. Madrid, 1985

Lope, A.: Innovació Tecnològica: Gestió de la mà d'obra i canvis organitzatius i productius en les empreses. Fundació J. Bofill. Barcelona, 1993

Martín Artiles, A.: "Flexibilidad e innovación" en AAVV.: Transformaciones del derecho del trabajo. Institut d'Estudis Laborals. Universitat de Barcelona, 1991

Jodar, P.; Lope, A.; Martín, A. y Sanz, G.: Organització de la producció i relacions laborals en les empreses. (Cinc estudis empírics). Eumo. Vic, 1991

Piore, M.; Sabel, C.: La segunda ruptura industrial. Alianza Editorial. Madrid, 1990

Sabel, C.: Política y Sociedad. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1986

Sanchís, E.; Miñana, J.: La otra economía: trabajo negro y sector informal. Alfons El Magnànim. Valencia, 1988 (Comp.)

Streeck, W.: "Management de la incertidumbre e incertidumbre del management", en Papeles de Economía Española, N° 27. 1986

Garmendia, J. A.; Parra, F.: op. cit. 1993

Tema 4

AAVV: Nuevas Tendencias de Gestión de Recursos Humanos. Universidad de Deusto. Bilbao, 1990

Castillo, C. A.: "Control y organización capitalista del trabajo. Estado de la cuestión", en Sociología del Trabajo, n° 9. 1990

Castillo, J. J.: "Hacia un rediseño conjunto de las transformaciones productivas: condiciones de trabajo y nuevas tecnologías", en Garmendia, J. A. y Otros: op. cit.. 1987

Castillo J. J.: Las nuevas formas de organización del trabajo. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1988 (Comp.)

Coriat, B.: El taller y el robot. Siglo XXI. Madrid, 1993

Garmendia, J. A.; Navarro, M.; Parra, F.: op. cit. 1987

Herzberg, F.: "Una vez más: ¿cómo motivar a los trabajadores?", en Harvard-Deusto, n° 5

Mateu, M.: La nueva organización del trabajo. Hispano Europea. Barcelona, 1984

Mintzberg, H.: La estructuración de las organizaciones. Ariel. Barcelona, 1984

Mintzberg, H.: El poder en las organizaciones. Ariel. Barcelona, 1992

Garmendia, J. A.; Parra, F.: op. cit. 1993

Tema 5

Berger, S.: La organización de los grupos de interés en Europa Occidental. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1988 (Comp.)

Cella, G. P.; Treu, T.: Las relaciones industriales en Italia. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1991

Clegg, H.: El sindicalismo en un sistema de negociación colectiva: una teoría basada en la comparación de seis países. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1985

Dunlop, J. T.: Sistema de relaciones industriales. Península. Barcelona, 1978

Edwards, P. K.: El conflicto en el trabajo: Un análisis materialista de las relaciones laborales en la empresa. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1990

Gourevitch, P. y otros: Los sindicatos y la crisis económica: Gran Bretaña, Alemania y Suecia. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1991

Hyman, R.: Relaciones industriales. Una introducción marxista. Blume. Madrid, 1981

Hyman, R.; Streeck, W.: op. cit. 1993 (Comps.)

Miguélez, F.; Prieto, C.: Las relaciones laborales en España. Siglo XXI. Madrid, 1991 (Dir.)

Tema 6

Alos, R.; Lope, A.: "Los sindicatos en los centros de trabajo", en Miguélez, F.; Prieto, C.: op. cit. 1991 (dirs.)

Avellaneda, C.; Fernández, J.: "Las organizaciones empresariales y la configuración del sistema de relaciones industriales", en Miguélez, F.; Prieto, C.: op. cit. 1991 (dirs)

Miguélez, F.: "Las organizaciones sindicales", en Miguélez, F.; Prieto, C.: op. cit. 1991 (dirs)

López Novo, J.: "Empresarios y relaciones laborales: una perspectiva histórica", en Miguélez, F.; Prieto, C.: op. cit. 1991 (dirs.)

Lope, A.: Els treballadors. Actituds associatives i acció sindical a l'empresa: el cas d'un centre productiu del metall. Fundació J. Bofill. Barcelona

Tema 7

Espina, A.: Concertación social, neocorporatismo y democracia. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1991 (Comp.)

Espina, A.: "La política de Rentas en España", en Miguélez, F.; Prieto, C.: op. cit. 1991 (dirs)

Baylos, A.: "La intervención normativa del estado en materia de relaciones colectivas", en Miguélez, F.; Prieto, C.: op. cit. (dirs)

Lope, A.; Jordana, J. Carrasquer, P.: "La nova etapa de l'acció sindical a Espanya: transformacions laborals i canvis estratègics", en Papers n° 32. 1990

Roca, J.: "La concertación social", en Miguélez, F.; Prieto, C.: op. cit. (dirs). 1991

Roca, J.: Pacte social i política de rendes. Eumo. Vic, 1992

Ruesga, S. M.: "La negociación colectiva", en Miguélez, F.; Prieto, C.: op. cit. (dirs)

Tema 8

AAVV: Trabajo y clase obrera hoy. FIM. Madrid, 1991

Heckscher, Ch. C.: El nuevo sindicalismo. La participación del trabajador en la empresa de transformación. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1993

Lacalle, D.: Técnicos, científicos y clases sociales. Guadarrama. Madrid, 1976

Osterman, P.: Los mercados internos de trabajo. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1991 (Comp.)

OIT: La participación de los trabajadores en la empresa. OIT. Ginebra, 1991

Recio, A.: "Trabajadores desiguales", en Mientras Tanto, n° 28 y 29. 1987

Tema 9

Antons, K.: Práctica de la dinámica de grupos. Herder. Barcelona, 1981

DOPP Consultores de Recursos Humanos: Cómo seleccionar personal. Instituto PYME Industrial. Madrid, 1988

Jardillier, P.: La organización humana en la empresa. Tecnos. Barcelona, 1969

Ministerio de Trabajo y Seguridad Social: Plan Nacional de Formación e Inserción Profesional. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Madrid, 1988

Luft, J.: Introducción a la dinámica de grupos. Herder. Barcelona, 1986

Riccardi, R.: Reunir, hablar y persuadir. Ediciones Deusto. Bilbao, 1985

Staton, N.: Las técnicas de comunicación en la empresa. Ediciones Deusto. Bilbao, 1989

Vázquez, I.: Empresa y grupo. EADA. Barcelona, 1990